

ВИСНОВОК
фахового семінару кафедри педагогіки
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації
«Проблеми шкільної та вищої освіти України в умовах політичних репресій
(1920-1930 рр.)»
здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 – науки про освіту

1. Актуальність теми та її зв'язок із планами наукових робіт установи. Модернізаційні процеси сучасного світу та формування нової моделі суспільства під час «гібридної війни» на Сході ставлять нові виклики перед усіма громадянами незалежної України. З огляду на це галузь освіти є одним з найважливіших факторів економічного та соціально-політичного прогресу суспільства, котре прагне називатися демократичним.

Саме освіта зобов'язана, у комплексі з наукою, культурою, піклуватися про найбільш повний розвиток своїх громадян та унеможливити фізичне чи психічне насильство, експлуатацію, пропаганду, переслідування, дискримінацію, яке все частіше спостерігається в наслідок суспільно-політичної ситуації в Україні, соціальних суперечностей між політичними силами та сусідніми країнами, і це суттєво впливає на функціонування освіти, породжуючи проблеми у розвитку шкільної та вищої освіти.

На наш погляд, вивчення проблем шкільної та вищої освіти в умовах політичних репресій дає змогу переосмислити складні і суперечливі процеси національно-культурного та просвітницького будівництва 1920–1930-х років й відновити реальну картину історичної дійсності того часу та співвіднести їх із сьогоденням.

Актуальність теми обумовлена тим, що розкриваючи суть проблем шкільної та вищої освіти України 1920-1930-х років в умовах політичних репресій та переслідувань, демонструють як це відбувалося, зокрема в навчально-виховному процесі педагогічними засобами, чого слід уникати, та чому протидіяти сучасній українській освіті і суспільству під час поширення інформаційно-психологічного впливу на підсвідомість молоді. Відтак це зумовлює необхідність застосування різних технологій у навчально-виховному процесі закладів шкільної та вищої освіти щодо протидії виявів тоталітаризму та впровадження захисних механізмів для уникнення появи подібних негативних явищ в сучасній українській освіті.

Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Старобільськ) у межах комплексної

наукової теми: «Якість сучасної освіти: теорія, моніторинг, технології» (державний реєстраційний номер 0117U002854).

2. Особиста участь автора в отриманні конкретних наукових результатів, викладених в дисертації. Дисертація є завершеною науковою працею, виконаною особисто дисертантом у вигляді спеціально підготовленого рукопису, що містить нові наукові положення та висновки, сукупність яких кваліфікується як вагомий внесок у розвиток теорії і методики професійної освіти України. Основні результати дисертації отримано автором самостійно.

3. Ступень обґрунтованості і достовірності наукових положень і рекомендацій. Обґрунтованість та достовірність наукових результатів та висновків, отриманих у дисертації Бривка М. В., використанням сучасних теоретичних і емпіричних методів науково-педагогічних досліджень, зокрема методів теоретичного історико-педагогічного аналізу, історичного моделювання, метабіографічного для визначення теоретичної значущості виявлених у ході дослідження результатів. Такий комплексний підхід забезпечує проведення всебічного аналізу обраної проблеми.

4. Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що *вперше* розглянута специфіка політичних переслідувань й репресій щодо працівників шкільної та вищої освіти та ідеологічно-педагогічна складова обґрунтування репресій освітян засобами пропаганди й звинувачень органів ДПУ-НКВС; визначена особливість навчально-виховного процесу в навчальних закладах України у контексті «боротьби з ворогами народу»; *уточнено* проблеми вищої та шкільної освіти в умовах здійснення політичних репресій у різних її проявах та наслідки на розвиток системи освіти України у 1920-1941 роках; *подальшого розвитку набули* наукові уявлення про проблеми шкільної та вищої освіти в умовах державної політики репресій та переслідувань; тенденції висвітлення історіографії досліджуваної проблеми на основі системно-хронологічного і герменевтичного підходів; джерелознавчий аналіз та синтез опублікованих і неопублікованих джерел.

5. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що основні положення й висновки, фактичний історико-педагогічний матеріал, можуть бути використані у практичній педагогічній діяльності сучасних педагогів для протидії різним формам і проявам насильства, переслідування та дискримінації з метою виховання підростаючого покоління в дусі гуманізму й демократичних цінностей та формування вмінь і навичок ціннісних морально-етичних знань.

6. Повнота викладення матеріалів дисертації в роботах опублікованих автором. Публікації. Основні результати дисертації викладено в 18 одноосібних публікаціях, з них 5 статей у наукових фахових виданнях України, 2 публікації включено до міжнародних наукометричних баз.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті в наукових фахових виданнях України

1. **Бривко М.** Політичне цькування освітян у 1920-1930-х роках як частина політичного репресування. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.* 2021. № 1 (березень). Ч. 1. / Ред. кол.: Савченко С. В. (голова) та інші. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2021. 279 с. С. 5-21.
2. **Бривко М.** Ідеологічно-методологічна основа освітнього процесу радянської України 1920-1930-х років. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобиць. держ. пед. ун-ту імені Івана Франка.* 2021. № 36. Т. 1. / Ред.-упорядники: М. Пантюк та інші. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 318 с. С. 220-224 [*Index Copernicus*].
3. **Бривко М.** Політичне цькування та «боротьба з ворогами народу» в системі освіти УРСР 1920-1930-х років. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.* 2020. № 6 (грудень). / Ред. кол.: Семеріков С. О. (голова) та інші. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2020. 214 с. С. 83-108.
4. **Бривко М.** «Шкідницька лінія» у репресивній політиці радянської влади щодо наркомату освіти УРСР за доби «Великого терору» (1937-1938 рр.). *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.* 2019. № 8 (листопад). / Ред. кол.: Курило В.С. (голова) та інші. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2019. 170 с. С. 26-40.
5. **Бривко М.** Політичні переслідування й репресії учителів Київщини у 1937-1941 роках. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.* 2019. № 5 (червень). / Ред. кол.: Курило В.С. (голова) та інші. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2019. 144 с. С. 40-55.

Статті в наукових виданнях включених до міжнародних наукометричних баз

6. **Бривко М.** «Шкідницька лінія» освітньо-виховної діяльності учителів (за матеріалами архівно-кримінальних справ). *Virtus.* 2020. № 42. С. 151-154 [*Google Scholar, Scientific Indexing Services (SIS) (USA), Scientific Journal Impact Factor (SJIFactor)*].
7. **Бривко М.** Боротьба з «ворогами народу» у навчально-виховному процесі радянської освіти 1920-1930-х років. *Грааль науки.* 2021. № 1. С. 333-338. [*Index Copernicus, UKRISTEI, CrossRef, Google Scholar*].

Статті в інших виданнях, матеріали та тези конференцій

8. **Бривко М.** Луганський вимір Биківнянської трагедії (за матеріалами архівно-кримінальної справи). *Луганищина: краєзнавчі розвідки: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 24 квітня 2018 р., Старобільськ, Україна.* Старобільськ: ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2018. 230 с. С. 16-20.
9. **Бривко М.** Політичні репресії 1937-1938 років на сторінках освітніх друкованих видань як елемент пропаганди. *Мас-медіа на зламі епох: реалії та перспективи розвитку: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції.* / Відп. ред. Галич А. О. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2018. 326 с. С. 85-94.
10. **Бривко М.** Учителі Сквирського району Київщини – «вороги народу» (за матеріалами архівно-кримінальних справ). *Вісник державного архіву Хмельницької області «Подільська старовина». Випуск присвячений 80-м роковинам Великого терору - масових політичних репресій 1937-1938 років в Україні.* 2018. № 3. С. 69-72.
11. **Бривко М.** «Шкідницька діяльність» учителів Київщини – версія НКВС УРСР (за матеріалами архівно-кримінальних справ). *Naukowy i innowacyjny potencjał prezentacji: kolekcja prac naukowych «ΛΟΥΓΟΣ» z materiałami Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji, Opole, 18 listopada 2018 r.* Równe: «Volynsky Oberegi» Publishing House, 2018. Tom 5. Pp. 89-93.
12. **Бривко М.** «Контрреволюційні організації» учителів – версія НКВС УРСР (за матеріалами архівно-кримінальних справ). *Гуманітарний корпус: [збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії].* Випуск 21. Вінниця: ТОВ Нілан ЛТД, 2018. 108 с. С. 20-23.
13. **Бривко М.** Ідеологічно-методична основа навчально-виховного процесу в 1930-х роках за часи сталінського режиму. *La science et la technologie à l'ère de la société de l'information: coll. de papiers scientifiques «ΛΟΥΓΟΣ» z avec des matériaux de la conf. scientifique et pratique internationale, Bordeaux, 3 mars, 2019 r.* Bordeaux: ОР «Plateforme scientifique européenne», 2019. V.5. Pp. 99-102.
14. **Бривко М.** Іван Кривоніс – звичайний учитель чи незвичайна особистість (за матеріалами архівно-кримінальної справи). *Eurasian scientific congress. Abstracts of the 2nd International scientific and practical conference.* Barca Academy Publishing. Barcelona, Spain. 2020. Pp. 380–386.
15. **Бривко М.** Політичні репресії учителів України, як засіб нищення української інтелігенції. *Тоталітаризм як система знищення національної пам'яті: збірник наукових праць за матеріалами всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 11 – 12 червня 2020 року.* / Науковий ред. Т. Єщенко. Львів: Друкарня

Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, 2020. 556 с. С. 292-295.

16. **Бривко М.** Політичні репресії щодо учителів польської мови та літератури Київщини у 1920-1930-х роках. *Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації. Матеріали міжнародної наукової конференції, 2 жовтня, 2020 рік. Харків.* Том 2. Харків: МЦНД, 2020. 100 с. С. 85-89.
17. **Бривко М.** Політичні репресії щодо учителів Києва у 1937-1938 роках. *Треті києвознавчі читання: історія та етнокультура. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 27 березня 2020 р.).* / Редкол.: О. П. Реєнт (голова), В. П. Капелюшний, І. П. Патриляк, О. П. Гончаров, Н. В. Терес. Київ: Фоліант, 2020. С. 186-191.
18. **Бривко М.** Політичні репресії польськомовних учителів Києва у 1937-1938 роках. *Міся / місце пам'яті в польсько-українському діалозі порозуміння (80-х роковин Катинського злочину): збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (21 листопада 2020 р.).* / Ред.кол.: В. Мельник, М. Сівко та інші. Київ - Варшава: ТОВ «Прінтеко», 2020. 237 с. С. 170-173.

7. Відповідальність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту. За змістом дисертаційна праця Бривка М. В. «Проблеми шкільної та вищої освіти України в умовах політичних репресій (1920-1930 рр.)» повністю відповідає спеціальності 011 – науки про освіту.

8. Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію написано грамотною українською мовою, стиль викладання матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

9. Рекомендація дисертації до захисту. Дисертація Бривка Миколи Вікторовича «Проблеми шкільної та вищої освіти України в умовах політичних репресій (1920-1930 рр.)» повністю відповідає пункту 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ № 167 від 6.03.2019 р., та рекомендувати до розгляду і захисту у разовій спеціалізованій раді університету за спеціальністю 011 – науки про освіту.

Результати відкритого голосування:

«За» – 16 осіб

«Проти» – немає

«Утримались» – немає.

УХВАЛИЛИ: рекомендувати вченій раді Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» звернутися з

клопотанням до Міністерства освіти і науки України щодо створення разової спеціалізованої вченої ради з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації аспіранта 4 року навчання Бривка Миколи Вікторовича за темою «Проблеми шкільної та вищої освіти України в умовах політичних репресій (1920-1930 рр.)» на здобуття ступеня доктора філософії у галузі 01 – освіта/педагогіка за спеціальністю 011 – науки про освіту.

Головуючий на засіданні фахового семінару, д. пед. н., проф.

О. Л. Караман

Рецензенти:
д. пед.н., проф.

Л. Ц. Ваховський

д.пед.н., доц.

І. В. Мигович

Відповідальний за атестацію
PhD, к.пед.н., доц.

Н. В. Мордовцева